

VMBO-BASIS

3

Leerwerkboek
ECONOMIE

Pincode.

Naam _____

Klas _____

Noordhoff Uitgevers

Begrippen

Paragraaf 1.1

De behoefte aan voeding, kleding, woonruimte, gezondheidszorg en onderwijs.

Met geld en tijd kun je in je behoeften voorzien. Geld en tijd zijn middelen.

Behoeftes aan luxe goederen. Ze maken het leven aangenamer.

Bepalen welke behoeften voor jou het belangrijkste zijn.

Zelf producten maken waarmee je voorziet in je behoeften.

Paragraaf 1.2

Verkopers, reviews of reclame hebben invloed op je koopgedrag.

Reclame met als doel meer producten te verkopen. Er is informatieve reclame en merkreclame.

Een groep consumenten waarvoor het product is bedoeld.

Reclame over onderwerpen die belangrijk zijn voor de maatschappij. De bedoeling is het gedrag van mensen te veranderen.

Alles wat bedrijven doen om meer te verkopen.

De verschillende marketinginstrumenten samen gebruiken.

Aandacht vragen voor een product of boodschap.

Meningen van vrienden en familie hebben invloed op je koopgedrag.

(x technologische ontwikkeling)

x e-commerce

Consumer power

De macht van de consumenten om invloed uit te oefenen op wat producenten verkopen.

Keurmerken

Een logo op een product waarmee de fabrikant aangeeft dat het product aan bepaalde eisen voldoet.

Vergelijkend warenonderzoek

Een test waarbij dezelfde producten van verschillende merken met elkaar vergeleken worden. Er wordt gelet op bijvoorbeeld prijs, kwaliteit en milieu.

Paragraaf 1.3 se?

Consumentenrecht

Een verzameling wetten en regels die consumenten beschermen bij de aankoop van producten.

Deugdelijk product

Een product dat bij normaal gebruik doet wat het moet doen.

Wet productaansprakelijkheid

Deze wet regelt dat de fabrikant aansprakelijk is voor de schade die door een gebrekkig product ontstaat.

Paragraaf 1.4 se?

2 *Grip op je knip?*

Exameneenheid Consumptie

Begrippen

↳ Inkomensvormen

Paragraaf 2.1

Er zijn drie inkomensvormen:

- inkomen uit arbeid (loon of salaris en winst voor een ondernemer)
- inkomen uit bezit (rente, huur en pacht)
- inkomen uit overdracht (zakgeld, toeslagen, uitkeringen)

Paragraaf 2.2

↳ Dagelijkse uitgaven

De gewone, dagelijkse uitgaven voor bijvoorbeeld voeding, zakgeld, persoonlijke verzorging en cadeautjes.

↳ Incidentele uitgaven

Dit zijn grote uitgaven die je niet regelmatig doet of die je nog niet had verwacht. Voor incidentele uitgaven leg je geld opzij.

↳ Vaste lasten

De uitgaven die regelmatig, iedere maand of ieder kwartaal, terugkomen. Dit zijn uitgaven waar je aan vastzit.

Begroting

Paragraaf 2.3

Een overzicht van inkomsten en uitgaven die je verwacht.

↳ Budgetteren

Het maken van een begroting, waarbij je de uitgaven afstemt op de inkomsten.

↳ Reserveren

Het opzijzetten (sparen) van geld om hier later grote of onverwachte uitgaven mee te betalen.

Paragraaf 2.4

Centraal Bureau voor de Statistiek

Het CBS houdt allerlei informatie over belangrijke zaken in Nederland bij.

↳ Inflatie

Een stijging van de prijzen.

↳ Koopkracht

De hoeveelheid producten die je met je inkomen kunt kopen.

3 Sparen, lenen en verzekeren

Exameneenheid Consumptie

Mobiel betalen

Inhoud

- Weet je het nog?
- 3.1 Hoe betaal je?
- 3.2 Wat levert sparen op?
- 3.3 Geld lenen kost geld!
- 3.4 Wat is verzekeren?
 - Begrippen
 - Herhalingsopgaven
 - Examentraining
 - Rekenen

Begrippen

Paragraaf 3.1

Wettige betaalmiddelen: bankbiljetten en munten.
Het ruilen van producten zonder gebruik te maken van geld.

Drie manieren om geld te gebruiken:

- ruilmiddel
- rekenmiddel
- spaarmiddel

Geld dat mensen op hun betaalrekening hebben.

Goederen worden geruild tegen geld.

De hoeveelheid geld op je bankrekening. Je hebt een tekort of een tegoed.

Paragraaf 3.2

Een vergoeding van de bank over je spaargeld, omdat de bank jouw geld mag gebruiken.

Redenen om te sparen:

- voor een bepaald doel
- uit voorzorg
- voor de rente

Het niet uitgeven van een deel van je inkomen.

Paragraaf 3.3

Een lening (krediet) voor de aankoop van consumptiegoederen.

De kosten van een lening (krediet).

Er zijn drie redenen (motieven) om te lenen.

- Je komt tijdelijk geld tekort.
- Je wilt eerder profiteren van je aankoop, omdat je voor een heel grote aankoop veel te lang zou moeten sparen.
- Je hebt dringend geld nodig om iets te vervangen wat stuk is gegaan.

De verschillende soorten leningen, zoals een persoonlijke lening, een doorlopend krediet en een salariskrediet.

Een vergoeding aan de bank voor een lening, omdat jij het geld van de bank mag gebruiken.

Paragraaf 3.4

Het deel van de schade dat niet wordt vergoed door de verzekeraar maar dat de verzekerde zelf moet betalen.

Het bewijs dat je bent verzekerd.

Het bedrag dat je voor een verzekering betaalt.

Het bedrag dat de verzekeraar uitkeert voor de financiële gevolgen van een schade.

Een verzekeringsmaatschappij. Een bedrijf dat verzekeringen aanbiedt.

Het overnemen van de financiële gevolgen van een schade van een verzekerde door een verzekeraar.

Degene die een verzekering afsluit bij een verzekeraar.

Wettelijke Aansprakelijkheidsverzekering. Een verzekering die de schade dekt die je met je motorvoertuig aan anderen toebrengt. Deze verzekering is wettelijk verplicht.

Consumptief krediet

Kredietkosten

Leenmotieven

Leenvormen

Rente (bij lenen)

Eigen risico

Polis

Premie

Schade-uitkering

Verzekeraar

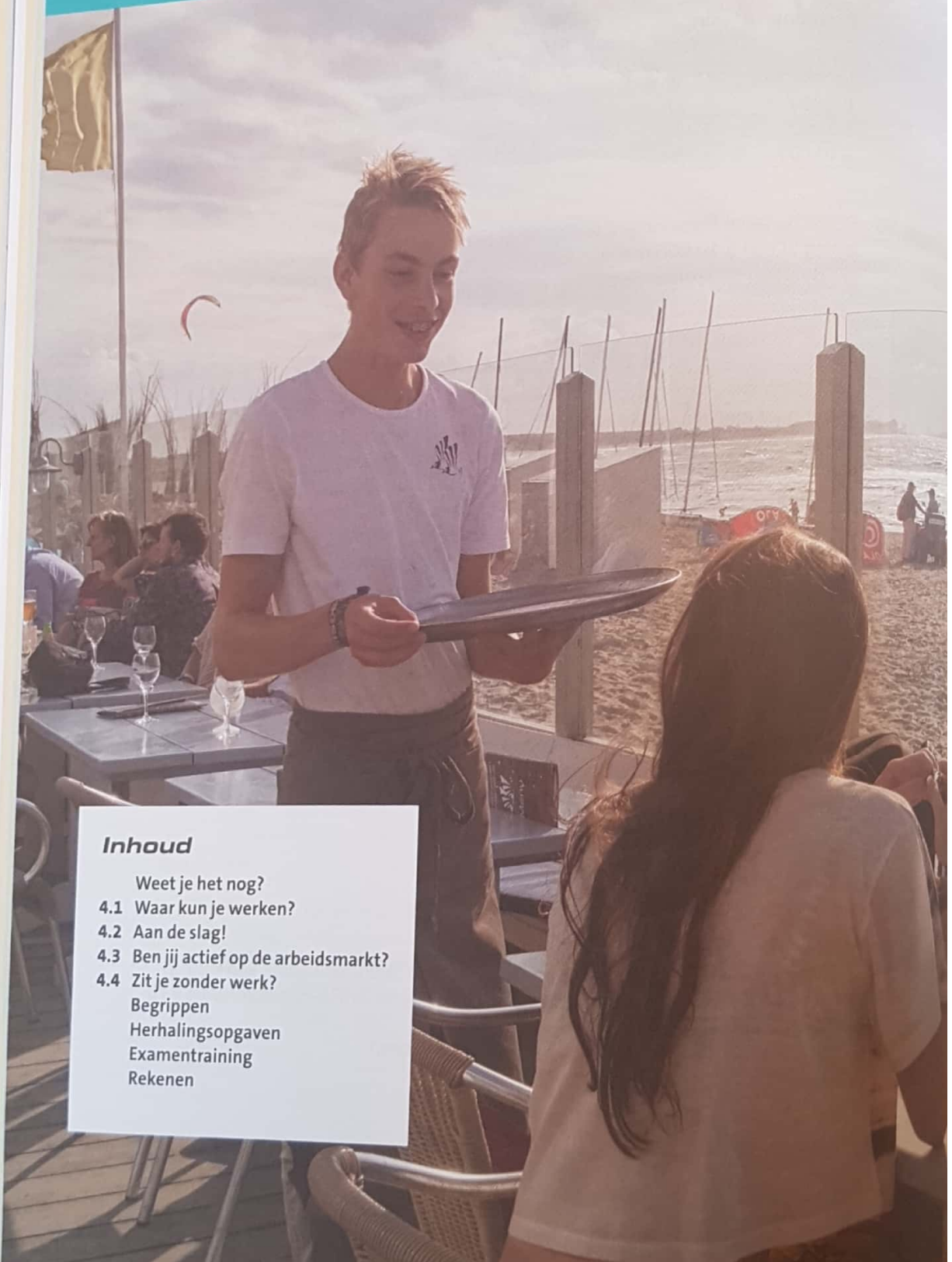
Verzekeren

Verzekerde

WA-verzekering voor motorvoertuigen

4 Werkt dat zo?

Exameneenheid Arbeid en Productie

Inhoud

- Weet je het nog?
- 4.1 Waar kun je werken?
- 4.2 Aan de slag!
- 4.3 Ben jij actief op de arbeidsmarkt?
- 4.4 Zit je zonder werk?
- Begrippen
- Herhalingsopgaven
- Examentraining
- Rekenen

Begrippen

- ↘ **Arbeidsmotieven** Redenen om te willen werken.
- ✚ **Leidinggevend werk** Werk waarbij je opdrachten geeft aan anderen en verantwoordelijk bent voor het resultaat van de werkzaamheden.
- ↪ **Organigram** Een schema waarin je de taken en verantwoordelijkheden in een bedrijf kunt zien.
- **Productiesectoren** De vier sectoren waarin arbeid en productie plaatsvindt. Dit zijn de agrarische sector, de industriële sector en de dienstensector.
- ★ **Uitvoerend werk** Werk waarbij je opdrachten moet uitvoeren die je opgedragen krijgt.

Paragraaf 4.1

Paragraaf 4.2

- Arbeidsovereenkomst** Afpraak dat een werknemer in loondienst komt werken bij een werkgever.
- Arbeidstijdenwet** Wet met regels voor werk- en rusttijden.
- Arbowet** Wet met regels voor veilige en gezonde arbeidsomstandigheden.
- Brutoloon** Het loon dat je met je werkgever hebt afgesproken en waarop nog niets is ingehouden.
- Cao** Collectieve arbeidsovereenkomst waarin afspraken staan over de arbeidsvoorwaarden in een bepaalde groep dezelfde bedrijven.
- Nettoloon** Het loon dat je ontvangt na inhouding van belasting en sociale premies.
- Wettelijk minimumloon** Het bedrag dat een werknemer van 23 jaar en ouder minstens moet verdienen met een voltijd baan. Als je jonger bent, geldt het minimumjeugdloon.

- ✚ **Aanbod van arbeid**
- ✚ **Arbeidsmarkt**
- ✚ **Beroepsbevolking**
- ✚ **Vraag naar arbeid**

- ✚ **Geregisteerde werkloosheid**
- ✚ **Verborgene werkloosheid**
- ✚ **Werkgelegenheid**
- ✚ **Werkloosheid**

Paragraaf 4.3

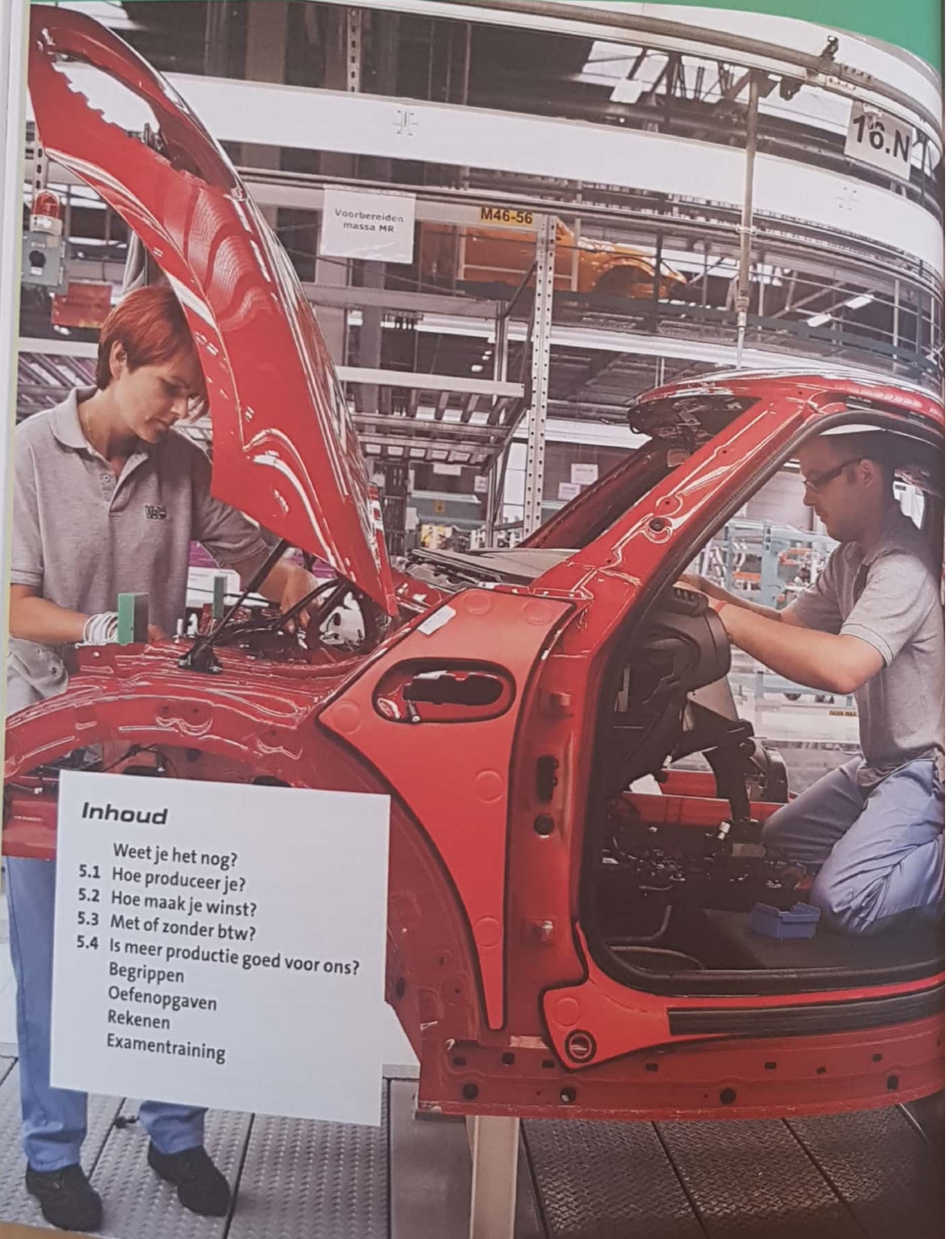
- Alle mensen met werk en alle mensen die werk zoeken.
- Alle vraag naar arbeid en alle aanbod van arbeid.
- Alle mensen van 15 jaar tot aan de pensioenleeftijd die werk hebben of willen werken.
- Alle banen en vacatures bij werkgevers.

Paragraaf 4.4

- Mensen tussen de 15 jaar en de pensioenleeftijd die zich inschrijven bij het UWV als werkzoekende.
- Werkzoekenden die niet geregistreerd zijn bij het UWV.
- Alle arbeidsplaatsen bij bedrijven en de overheid.
- Het aanbod van arbeid is groter dan de vraag naar arbeid.

5 Producteren maar!

Exameneenheid Arbeid en Productie

Inhoud

- Weet je het nog?
 - 5.1 Hoe produceer je?
 - 5.2 Hoe maak je winst?
 - 5.3 Met of zonder btw?
 - 5.4 Is meer productie goed voor ons?
- Begrippen
Oefenopgaven
Rekenen
Examentraining

Begrippen

Arbeidsintensieve productie

Automatisering

Bedrijfskolom

Kapitaalintensieve productie

Mechanisatie

Producteren

Productiefactoren

Technologische ontwikkelingen

Toegevoegde waarde

Paragraaf 5.1

Als er bij de productie meer arbeid dan kapitaalgoederen wordt gebruikt.

De bediening van machines wordt door computers gedaan.

Bedrijven die na elkaar aan een product meewerken.

Als er bij de productie meer kapitaalgoederen dan arbeid worden gebruikt.

Machines nemen het werk van mensen over.

Het maken van producten of het leveren van diensten.

Alle middelen die je nodig hebt om te produceren: natuur, arbeid en kapitaalgoederen.

Vernieuwingen en verbeteringen aan producten doordat de techniek zich steeds verder ontwikkelt.

De waardevermeerdering van een product doordat elk bedrijf in de bedrijfskolom het product meer geschikt maakt voor gebruik door de consument.

Paragraaf 5.2

Het aantal verkochte producten in een bepaalde tijd.

De omzet min de inkoopwaarde van de producten.

Het totaalbedrag dat een bedrijf uitgeeft aan de inkoop van producten.

Brutowinst min bedrijfskosten. Dit kan een nettowinst of nettoverlies zijn.

De totale geldwaarde van de verkochte producten.

Afzet

Brutowinst

Inkoopwaarde

Nettoresultaat

Omzet

Paragraaf 5.3

De hoeveelheid producten die een werknemer in een bepaalde tijd (uur, week, jaar) maakt.

Specialisatie. Iedere werknemer doet het werk waar hij goed in is, waardoor de arbeidsproductiviteit toeneemt.

Een belasting die de overheid heft over de verkoop van goederen en diensten.

De verkoopprijs inclusief btw. De consument betaalt deze prijs in de winkel.

Paragraaf 5.4

De kosten voor het oplossen van milieuschade die de maatschappij moet betalen.

Voordelen voor de maatschappij van meer productie.

Arbeidsproductiviteit

Arbeidsverdeling

Btw

Consumentenprijs

Maatschappelijke kosten

Maatschappelijke opbrengsten

6 Regelt Den Haag dat?

Exameneenheid Overheid en Bestuur

Begrippen

x Paragraaf 6.1

Accijns	Een extra belasting op bepaalde producten met als doel het gebruik van die producten te verminderen.
Collectieve goederen	Goederen (en diensten) waar alle burgers gebruik van kunnen maken. Ze worden geleverd en betaald door de overheid.
Collectieve sector	De overheid en instellingen die zorgen voor de sociale zekerheid.
Lagere overheden	De provincies, de gemeenten en de waterschappen.
Particuliere sector	Alle bedrijven en organisaties die niet tot de overheid behoren. Zij streven naar winst.
Rijksoverheid	De overheid die vanuit Den Haag alle zaken regelt die voor het hele land van belang zijn.
Subsidie	Een financiële bijdrage van de overheid om mensen en bedrijven te steunen.

Paragraaf 6.2

Sociaal minimum	Het door de overheid vastgestelde bedrag dat je minimaal nodig hebt om van te kunnen leven.
Sociale voorzieningen	Uitkeringen die de overheid betaalt met belastinggeld.
Sociale zekerheid	Alle regelingen, zoals uitkeringen, die je recht geven op voldoende inkomen om van te leven.
Verzorgingsstaat	Een land dat veel geld uitgeeft aan uitkeringen, gezondheidszorg, woningbouw en onderwijs.
Volksverzekeringen	Sociale verzekeringen die gelden voor alle inwoners in Nederland, bijvoorbeeld de AOW.
Werknemersverzekeringen	Sociale verzekeringen die gelden voor alle werknemers in Nederland, bijvoorbeeld de WIA.

* collectieve voorzieningen

6 Regelt Den Haag dat?

Paragraaf 6.3

Begrotingstekort	Ontstaat als er meer geld wordt uitgegeven dan er inkomsten zijn.
Miljoenennota	Toelichting op de rijksbegroting door de minister van Financiën.
Rijksbegroting	Overzicht van verwachte inkomsten en verwachte uitgaven van de rijksoverheid voor het komend jaar.
Staatsschuld	Schuld van de overheid die ontstaan is door in alle jaren van een begrotingstekort geld te lenen.

Paragraaf 6.4

Belastingen	De verplichte bijdragen die burgers en bedrijven aan de overheid betalen.
Directe belastingen	Belastingen die je rechtstreeks aan de overheid betaalt, zoals loonbelasting.
Indirecte belastingen	Kostprijsverhogende belastingen. Belastingen die je via de winkelier aan de overheid betaalt, zoals btw en accijns.

Alfabetische begrippenlijst

- Aanbod van arbeid** Alle mensen met werk en alle mensen die werk zoeken.
- Accijns** Een extra belasting op bepaalde producten met als doel het gebruik van die producten te verminderen.
- Afzet** Het aantal verkochte producten in een bepaalde tijd.
- Arbeidsintensieve productie** Als er bij de productie meer arbeid dan kapitaalgoederen wordt gebruikt.
- Arbeidsmarkt** Alle vraag naar arbeid en alle aanbod van arbeid.
- Arbeidsmotieven** Redenen om te willen werken.
- Arbeidsovereenkomst** Afspraak dat een werknemer in loondienst komt werken bij een werkgever.
- Arbeidsproductiviteit** De hoeveelheid producten die een werknemer in een bepaalde tijd (uur, week, jaar) maakt.
- Arbeidstijdenwet** Wet met regels voor werk- en rusttijden.
- Arbeidsverdeling** Specialisatie. Iedere werknemer doet het werk waar hij goed in is, waardoor de arbeidsproductiviteit toeneemt.
- Arbowet** Wet met regels voor veilige en gezonde arbeidsomstandigheden.
- Automatisering** De bediening van machines wordt door computers gedaan.
- Basisbehoeften** De behoefte aan voeding, kleding, woonruimte, gezondheidszorg en onderwijs.
- Bedrijfskolom** Bedrijven die na elkaar aan een product meewerken.
- Begroting** Een overzicht van inkomsten en uitgaven die je verwacht.
- Begrotingstekort** Ontstaat als er meer geld wordt uitgegeven dan er inkomsten zijn.
- Belastingen** De verplichte bijdragen die burgers en bedrijven aan de overheid betalen.
- Beroepsbevolking** Alle mensen van 15 jaar tot aan de pensioenleeftijd die werk hebben of willen werken.
- Brutoloon** Het loon dat je met je werkgever hebt afgesproken en waarop nog niets is ingehouden.
- Brutowinst** De omzet min de inkoopwaarde van de producten.
- Btw** Een belasting die de overheid heft over de verkoop van goederen en diensten.
- Budgetteren** Het maken van een begroting, waarbij je de uitgaven afstemt op de inkomsten.
- Caó** Collectieve arbeidsovereenkomst waarin afspraken staan over de arbeidsvoorwaarden in een bepaalde groep dezelfde bedrijven.
- Centraal Bureau voor de Statistiek** Het CBS houdt allerlei informatie over belangrijke zaken in Nederland bij.
- Chartaal geld** Wettige betaalmiddelen: bankbiljetten en munten.
- Collectieve goederen** Goederen (en diensten) waar alle burgers gebruik van kunnen maken. Ze worden geleverd en betaald door de overheid.
- Collectieve sector** De overheid en instellingen die zorgen voor de sociale zekerheid.
- Commerciële beïnvloeding** Verkopers, reviews of reclame hebben invloed op je koopgedrag.
- Commerciële reclame** Reclame met als doel meer producten te verkopen. Er is informatieve reclame en merkreclame.
- Consumentenprijs** De verkoopprijs inclusief btw. De consument betaalt deze prijs in de winkel.
- Consumentenrecht** Een verzameling wetten en regels die consumenten beschermen bij de aankoop van producten.
- Consumer power** De macht van de consumenten om invloed uit te oefenen op wat producenten verkopen.
- Consumptief krediet** Een lening (krediet) voor de aankoop van consumptiegoederen.
- Dagelijkse uitgaven** De gewone, dagelijkse uitgaven voor bijvoorbeeld voeding, zakgeld, persoonlijke verzorging en cadeautjes.
- Deugdelijk product** Een product dat bij normaal gebruik doet wat het moet doen.

Directe belastingen Belastingen die je rechtstreeks aan de overheid betaalt, zoals loonbelasting.

Directe ruil Het ruilen van producten zonder gebruik te maken van geld.

Doelgroep Een groep consumenten waarvoor het product is bedoeld. *gepuzzelen*

Eigen risico Het deel van de schade dat niet wordt vergoed door de verzekeraar maar dat de verzekerde zelf moet betalen.

Geldfuncties Drie manieren om geld te gebruiken:

- ruilmiddel
- rekenmiddel
- spaarmiddel

Geregistreeerde werkloosheid Mensen tussen de 15 jaar en de pensioenleeftijd die zich inschrijven bij het UWV als werkzoekende.

Giraal geld Geld dat mensen op hun betaalrekening hebben.

Ideële reclame Reclame over onderwerpen die belangrijk zijn voor de maatschappij. De bedoeling is het gedrag van mensen te veranderen.

Incidentele uitgaven Dit zijn grote uitgaven die je niet regelmatig doet of die je nog niet had verwacht. Voor incidentele uitgaven leg je geld opzij.

Indirecte belastingen Kostprijsverhogende belastingen. Belastingen die je via de winkelier aan de overheid betaalt, zoals btw en accijns.

Indirecte ruil Goederen worden geruild tegen geld.

Inflatie Een stijging van de prijzen.

Inkomensvormen Er zijn drie inkomensvormen: *valantiegeld* **Miljoenennota** Toelichting op de rijksbegroting door de minister van Financiën.

- inkomen uit arbeid (loon of salaris en winst) *loon in natura*
- inkomen uit bezit (rente, huur en pacht) *divident, winst*
- inkomen uit overdracht (zakgeld, toeslagen, uitkeringen) *bijsland, studietoelagen, kindertoeslag*

Nettoloon Het loon dat je ontvangt na inhouding van belasting en sociale premies.

Nettoresultaat Brutowinst min bedrijfskosten. Dit kan een nettowinst of nettoverlies zijn.

Omzet De totale geldwaarde van de verkochte producten.

Organigram Een schema waarin je de taken en verantwoordelijkheden in een bedrijf kunt zien.

Koopkracht De hoeveelheid producten die je met je inkomen kunt kopen.

Kredietkosten De kosten van een lening (krediet).

Lagere overheden De provincies, de gemeenten en de waterschappen.

Leenmotieven Er zijn drie redenen (motieven) om te lenen.

- Je komt tijdelijk geld tekort.
- Je wilt eerder profiteren van je aankoop, omdat je voor een heel grote aankoop veel te lang zou moeten sparen. *(wiss)* *KLY hh*
- Je hebt dringend geld nodig om iets te vervangen wat stuk is gegaan. *(duurzame consumptie goederen)*

Leenvormen De verschillende soorten leningen, zoals een persoonlijke lening, een doorlopend krediet en een salariskrediet.

Leidinggevend werk Werk waarbij je opdrachten geeft aan anderen en verantwoordelijk bent voor het resultaat van de werkzaamheden.

Maatschappelijke kosten De kosten voor het oplossen van milieuschade die de maatschappij moet betalen.

Maatschappelijke opbrengsten Voordelen voor de maatschappij van meer productie.

Marketing Alles wat bedrijven doen om meer te verkopen.

Marketingmix De verschillende marketinginstrumenten samen gebruiken.

~~**Mechanisatie** Machines nemen het werk van mensen over.~~

Middelen Met geld en tijd kun je in je behoeften voorzien. Geld en tijd zijn middelen.

in verband met andere

*Anderscheid informatieve + merkreclame - duurzame consumptie goederen
Omgaan met bankafschriften - kostprijs.*

✓ **Overige behoeften** Behoeftte aan luxegoederen. Ze maken het leven aangenamer.

✓ **Sociale voorzieningen** Uitkeringen die de overheid betaalt met belastinggeld.

se **Particuliere sector** Alle bedrijven en organisaties die niet tot de overheid behoren. Zij streven naar winst.

se **Sociale zekerheid** Alle regelingen, zoals uitkeringen, die je recht geven op voldoende inkomen om van te leven.

? se **Polis** Het bewijs dat je bent verzekerd.

✓ **Spaarmotieven** Redenen om te sparen:

? se **Premie** Het bedrag dat je voor een verzekering betaalt.

- voor een bepaald doel
- uit voorzorg
- voor de rente

✓ **Prioriteiten stellen** Bepalen welke behoeften voor jou het belangrijkste zijn.

✓ **Sparen** Het niet uitgeven van een deel van je inkomen.

✓ **Produceren** Het maken van producten of het leveren van diensten.

Staatsschuld Schuld van de overheid die ontstaan is door in alle jaren van een begrotingstekort geld te lenen.

S ✓ **Productiefactoren** Alle middelen die je nodig hebt om te produceren: natuur, arbeid en kapitaalgoederen.

✓ **Subsidie** Een financiële bijdrage van de overheid om mensen en bedrijven te steunen.

se **Productiesectoren** De vier sectoren waarin arbeid en productie plaatsvindt. Dit zijn de agrarische sector, de industriële sector en de dienstensector.

✓ **Technologische ontwikkelingen** Vernieuwingen en verbeteringen aan producten doordat de techniek zich steeds verder ontwikkelt.

✓ **Reclame** Aandacht vragen voor een product of boodschap.

✓ **Toegevoegde waarde** ^{winst} De waardevermeerdering van een product doordat elk bedrijf in de bedrijfskolom het product meer geschikt maakt voor gebruik door de consument.

✓ **Rente (bij lenen)** ^{→ geld lenen kost geld!} Een vergoeding aan de bank voor een lening, omdat jij het geld van de bank mag gebruiken.

✓ **Uitvoerend werk** Werk waarbij je opdrachten moet uitvoeren die je opgedragen krijgt.

✓ **Rente (bij sparen)** Een vergoeding van de bank over je spaargeld, omdat de bank jouw geld mag gebruiken.

✓ **Vaste lasten** De uitgaven die regelmatig, iedere maand of ieder kwartaal, terugkomen. Dit zijn uitgaven waar je aan vastzit. hh3

✓ **Reserveren** Het opzijzetten (sparen) van geld om hier later grote of onverwachte uitgaven mee te betalen.

✓ **Verborgen werkloosheid** Werkzoekenden die niet geregistreerd zijn bij het UWV. hh3

se **Rijksbegroting** Overzicht van verwachte inkomsten en verwachte uitgaven van de rijksoverheid voor het komend jaar.

se **Vergelijkend warenonderzoek** Een test waarbij dezelfde producten van verschillende merken met elkaar vergeleken worden. Er wordt gelet op bijvoorbeeld prijs, kwaliteit en milieu.

se **Rijksoverheid** De overheid die vanuit Den Haag alle zaken regelt die voor het hele land van belang zijn.

? se **Verzekeraar** Een verzekeringsmaatschappij. Een bedrijf dat verzekeringen aanbiedt.

✓ **Saldo** De hoeveelheid geld op je bankrekening. Je hebt een tekort of een tegoed. (rood staan!)

? se **Verzekerde** Degene die een verzekering afsluit bij een verzekeraar.

se **Schade-uitkering** Het bedrag dat de verzekeraar uitkeert voor de financiële gevolgen van een schade.

? se **Verzekeren** Het overnemen van de financiële gevolgen van een schade van een verzekerde door een verzekeraar.

se **Sociaal minimum** Het door de overheid vastgestelde bedrag dat je minimaal nodig hebt om van te kunnen leven.

✓ **Sociale beïnvloeding** Meningingen van vrienden en familie hebben invloed op je koopgedrag.

Hoogste rente → afhankelijk v. rentepercentage, looptijd, hoogte van bedrag.

vacatures / bezette arbeidsplaatsen, werkenden / werkzoekenden

Verzorgingsstaat Een land dat veel geld uit geeft aan uitkeringen, gezondheidszorg, woningbouw en onderwijs.

Volksverzekeringen Sociale verzekeringen die gelden voor alle inwoners in Nederland, bijvoorbeeld de AOW.

Vraag naar arbeid Alle banen en vacatures bij werkgevers.

WA-verzekering voor motorvoertuigen Wettelijke aansprakelijkheidsverzekering. Een verzekering die de schade dekt die je met je motorvoertuig aan anderen toebrengt. Deze verzekering is wettelijk verplicht.

Werkgelegenheid Alle arbeidsplaatsen bij bedrijven en de overheid.

Werkloosheid Het aanbod van arbeid is groter dan de vraag naar arbeid.

Werknemersverzekeringen Sociale verzekeringen die gelden voor alle werknemers in Nederland, bijvoorbeeld de WIA.

Wet productaansprakelijkheid Deze wet regelt dat de fabrikant aansprakelijk is voor de schade die door een gebrekkig product ontstaat.

Wettelijk minimumloon Het bedrag dat een werknemer van 23 jaar en ouder minstens moet verdienen met een voltijd baan. Als je jonger bent, geldt het minimumjeugdloon.

Zelfvoorziening Zelf producten maken waarmee je voorziet in je behoeften. *of in gezinsverband*

Gebruik van natuurlijke hulpbronnen: verbruik grondstoffen, foute lucht, recreëren in? duurzaamheid.

Gebruik van: verg. waaronderzoek, productinformaties, websites voor consumenten, consumentenorganisaties, keurmerken.

Veranderende persoonlijke en maatschappelijke behoeften:

- soc. beïnvloeding
- comm. beïnvloeding
- milieu
- eigen gedrag (budget, gezinsamenst)

overschot/teleort.

Hulpinstaties: Nibud + consumentenbond.

betaald/onbetaald werk.

UWV + taak.

Register

A

aanbod van arbeid 108, 117, 194
accijns 159, 163, 176, 194
aflossen 69, 80
afzet 129, 134, 146, 194
agrarische sector 101
ambtenaren 159
AOW 166
arbeidsdeelname 110
arbeidsintensief 132, 146, 194
arbeidsmarkt 108, 117, 194
arbeidsmotieven 100, 116, 194
arbeidsovereenkomst 104, 116, 194
arbeidsparticipatie 110
arbeidsproductiviteit 142, 147, 194
arbeidstijdenwet 107, 116, 194
arbeidsverdeling 143, 147, 194
Arbowet 107, 116, 194
automatisering 129, 133, 146, 194

B

basisbehoeften 9, 10, 26, 194
bedrijfskolom 129, 132, 194
bedrijfskosten 136, 146
begroting 48, 57, 194
begrotingstekort 169, 177, 194
behoeften 9
beïnvloeding 14
belasting 159, 177, 194
belastingen 172
belasting toegevoegde waarde 138
beroepsbevolking 109, 117, 194
beste koop 19
beste uit de test 19
betaalde arbeid 100
betaalmiddelen 70
bijstand 167
brutoloon 99, 105, 116, 194
brutowinst 135, 146, 194
brutowinstmarge 141
btw-tarieven 139, 147, 194
budgetplan 48
budgetteren 48, 57, 194
budgetvoorlichting 48

C

cao 104, 116, 194
Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) 55, 57, 194
chartaal 70, 86, 194
collectieve arbeidsovereenkomst 104
collectieve goederen (en diensten) 162, 176, 194
collectieve sector 176, 194
commerciële beïnvloeding 14, 26, 194

commerciële reclame 16, 194
consument 10
consumentengedrag 14
consumentenorganisaties 9, 18
consumentenprijs 140, 141, 147, 194
consumentenrecht 22, 27, 194
consumenten 9, 10
consumer power 20, 27, 194
consumptief krediet 79, 87, 194
contant geld 69, 70
creditcard 72

D

dagelijkse uitgaven 39, 47, 56, 194
deeltijdbaan (parttimebaan) 99
dekking 83
deugdelijk product 22, 27, 194
diensten 9
dienstensector 101
diploma 103
directe belastingen 173, 177, 195
directe ruil 13, 71, 86, 195
doelgroep 17, 26, 195
doorlopend krediet 79
duurzaam consumptiegoed 79

E

eigen risico 83, 87, 195
elektronisch 72
elektronisch betalen 69

F

financieel gevolg 115
formele productie 130
formele sector 111

G

geldfuncties 71, 86, 195
gemeente 160
gemeentelijke inkomsten 174
gemeentelijke uitgaven 171
geregistreerde werklozen 113, 117, 195
geschoold 103
giraal geld 70, 86, 195
goederen 9
'grijs werk' 111

H

huishoudelijke uitgaven 39, 47
huurtoeslag 167

I

ideële reclame 16, 26, 195
incidentele uitgaven 39, 47, 56, 195
indirecte belastingen 173, 177, 195

indirecte ruil 13, 71, 86, 195
industriële sector 101
inflatie 52, 57, 195
informatieve reclame 16
informele productie 130
informele sector 111
inkomen 39
inkomen in natura 40
inkomensverschillen 42
inkomensvormen 40, 56, 195
inkomen uit arbeid 40
inkomen uit bezit 40
inkomen uit overdracht 40
inkomsten 44
inkoopprijs 141
inkoopwaarde 135, 146, 195
internetbankieren 72, 73

K

kapitaalintensief 132, 146, 195
keurmerk 21, 27, 195
kinderbijslag 167
koopgedrag 14
koopkracht 52, 57, 195
koop op afbetaling 79
kosten 129
kosten van de lening 80
krediet 79
kredietkosten 80, 87, 195

L

lagere overheden 161, 176, 195
leenmotieven 78, 87, 195
leenvormen 79, 87, 195
leidinggevend werk 102, 116, 195
lenen 69, 78

M

maandtermijn 80
maatschappelijke kosten 145, 147, 195
maatschappelijke opbrengsten 144, 147, 195
marketing 15, 26, 195
marketinginstrumenten 15
marketingmix 15, 26, 195
mechanisatie 129, 133, 146, 195
merkclame 16
middelen 11, 26, 195
milieuschade 145
miljoenennota 169, 177, 195
minimumjeugdloon 106

N

nationaal Instituut 48
Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) 24

nettoloan 99, 105, 116, 195
 nettoresultaat 136, 146, 195
 nettoverlies 136
 nettowinst 136
 Nibud 39, 47, 48
 niet-belastingontvangsten 174

O
 omzet 129, 134, 146, 195
 omzetbelasting 138
 ongeschoold werk 103
 organigram 102, 116, 195
 overheid 159
 overige behoeften 9, 10, 26, 196

P
 particuliere sector 176, 196
 persoonlijke lening 79
 pinpas 72
 polis 83, 87, 196
 poliskosten 84
 premie 83, 87, 196
 prioriteiten 12, 26, 196
 produceren 129, 130, 146, 196
 producten 159
 productiefactoren 131, 146, 196
 productiesectoren 101, 116, 196
 productinformatie 24
 proeftijd 104
 provincie 161

R
 reclame 16, 26, 196
 rekenmiddel 71
 rente 69, 76, 86, 87, 196
 rente over een aantal jaren 77
 rente over een aantal maanden 76
 reserveren 50, 57, 196
 rijksbegroting 159, 168, 177, 196
 rijksoverheid 160, 176, 196
 rood staan 79
 ruilmiddel 71

S
 salariskrediet 79
 saldo 73, 86, 196
 saldocontrole 73
 schaarste 11
 schade-uitkering 82, 87, 196
 sociaal minimum 167, 176, 196
 sociale beïnvloeding 14, 26, 196
 sociale gevolgen 115
 sociale verzekeringen 164
 sociale voorzieningen 164, 167,
 176, 196
 sociale zekerheid 164, 176, 196
 solliciteren 99
 spaarmiddel 71
 spaarmotieven 74, 86, 196
 spaarrekeningen 77
 sparen 69, 74, 86, 196
 staatsschuld 170, 177, 196
 stellen 12
 stijging of daling in procenten 54
 subsidie 163, 176, 196

T
 technologische ontwikkelingen 14,
 133, 143, 146, 196
 termijn 69
 toegevoegde waarde 132, 146, 196

U
 uitgaven 39, 44
 uitvoerend werk 102, 116, 196
 UWV 113

V
 vaste lasten 39, 47, 56, 196
 verborgen werkloosheid 114, 117, 196
 vergelijkend warenonderzoek 9, 19,
 27, 196
 verkoopprijs 137
 verkoopprijs inclusief btw 140
 verzekeraar 82, 87, 196

verzekerde 82, 87, 196
 verzekeren 82, 87, 196
 verzekeringskosten 84
 verzekeringsmaatschappij 82
 verzorgingsstaat 167, 176, 197
 volksverzekeringen 166, 176, 197
 voltijdbaan (fulltimebaan) 99
 vraag naar arbeid 108, 117, 197

W
 Warenwet 24
 waterschap 161
 WA-verzekering 85, 87, 197
 WA-verzekering voor
 motorvoertuigen 85
 welvaart 52
 werkgelegenheid 112, 117, 197
 werkgever 99, 104
 werkloos 99
 werkloosheid 113, 117, 197
 werknemer 99
 werknemersverzekeringen 165, 176,
 197
 Wet koop op afstand 24
 Wet productaansprakelijkheid 23, 27,
 197
 Wettelijke Aansprakelijkheid 85
 wettelijk minimumloon 106, 116, 197
 winst of verlies 129
 wit werk 111
 WW (Werkloosheidswet) 165

Z
 zelfvoorziening 13, 26, 197
 zorgtoeslag 167
 'zwart werk' 111